

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/sierpien-1980/102946,Sierpien-1980-r-w-Poznaniu-Strajki-w-poznanskich-zakladach-pracy.html>

Prezentacja wystawy „Tu rodziła się Solidarność”. Fot. Marta Sankiewicz

ARTYKUŁ

Sierpień 1980 r. w Poznaniu. Strajki w poznańskich zakładach pracy

OKRES HISTORYCZNY

(1970-1980) Od Gdańska do Gdańska (1980-1990) Epoka Solidarności

Autor: TOMASZ CEGLARZ 28.08.2023

Powstanie NSZZ „Solidarność”, bezprecedensowego w dziejach państwa polskiego, wielomilionowego ruchu społecznego cieszącego się ogromnym poparciem i zaufaniem Polaków, z obecnej perspektywy postrzegane jest jako

jedno z najistotniejszych wydarzeń w historii najnowszej Polski. Ów zryw, którego niektórzy historycy nie bez przyczyny nazywają rewolucyjnym, miał swoją wyraźną genezę.

Przyczyn powstania pierwszego po wojnie niezależnego od decyzji i kontroli władz związku zawodowego było wiele: zima stulecia, która nie tylko sparaliżowała kraj, ale i dobitnie ukazała nieudolność władz partyjno-rządowych i terenowych, które nie były w stanie odpowiednio zorganizować pomocy odciętym przez wiele tygodni od świata ludziom, kryzys gospodarczy, którego konsekwencją były m.in. odczuwalne dla Polaków podwyżki cen artykułów spożywczych, poczucie zawodu gierkowską dekadą, widoczna dychotomia między przekazem oficjalnej propagandy a problemami życia codziennego, jak i powszechna, rosnąca nieufność wobec władzy PRL.

Społeczeństwo przeciwko władzy

Z drugiej strony społeczeństwo poczuło się bardziej świadome swych praw, rozumiejąc siłę wspólnych inicjatyw. Nastąpił proces widocznej wspólnotowości, która wyrosła ponad podziały ekonomiczne czy społeczne.

Nakreślenie wspólnego celu pomiędzy ludźmi pracy, robotnikami a intelektualistami stanowiło bardzo trwały fundament społeczny, który jednoczył Polaków i wywoływał uzasadniony strach w bazującym dotychczas na podziałach społecznych aparacie partyjnym. Partia obawiała się rozwiązań siłowych, które w ocenie wielu jej przedstawicieli mogły jedynie przyczynić się do nasilenia pogotowia strajkowego i zachęcić kolejne zakłady do zaprzestania pracy.

Wydawać się mogło, iż jedyną szansą dla PZPR na wyjście z twarzą z tej sytuacji była droga poszukiwania pisemnego porozumienia ze strajkującymi, które gwarantowałyby możliwość powstania niezależnego od władz wolnego związku zawodowego, lecz co równie istotne podkreślałoby podmiotowość i wolność środowiska ludzi pracy.

7
Protokół

ze spotkania Kierownictwa i aktywno społeczno-politycznego Zakładu
z delegatami załogi w dniu 30.08.1980r o godz. 9³⁰ - 12³⁰ w
Świetlicy zakładowej

Delegaci:

Dzwonik Jerzy /Obrobka Mechaniczna/
Małkowski Jan /Obrobka Mechaniczna/
Szymański Czesław /Montaż/
Struchanek Józef /Kierownictwo/
Kępy Miocysław /Kierownictwo/
Kulciek Michał /Montaż/
Bajerowicz Michał /Olewnia/
Skwarczak Włodzisław /Hawajnia/
Cegińska Aleksandra /Piecownia/
Wyrzykowska Zofia /Hawajnia/
Wybarczyk Irena /Piecownia/

Za strajku Kierownictwa Zakładu

mgr inż. Holowiecki Wiesław - Dyrektor Huczalay
dr inż. Margowski Janusz - Z-ca Dyrektora ds. Techniki
mgr inż. Skwarczak Marian - Główny Technolog
Ob. Jankowski Henryk - Kierownik Sekcji Sora sat. i osan.
mgr inż. Madras Stefan - Z-ca Dyrektora ds. Produkcji
Ob. Pleśna Tadeusz - KZ PZPR
Ob. Staba Tadeusz - KZ PZPR
Ob. Wojtyńska Teodor - KZ

Postulaty załogi wysunięte przez przedstawicieli Oddziałów
Produkcyjnych:

Obrobka Mechaniczna - Dzwonik Jerzy, Małkowski Jan

- 1/ wrócić do norm sprzed 1.I.1980r
- 2/ ujednolicić system premiowania w Zakładzie
- 3/ sześciodniowa norma - jest szereg norm "kapelusz"

8
- 2 -

- 4/ nie dokonano w pełni powtarzeń czasów przygotowawczych, ósmogodzinnych
- 5/ poprawa organizacji produkcji - wykonuje się serie po 30 szt.
"bo tylko tyle brakuje do planu"
- 6/ zbyt wielu mistrzów i maszynowców w stosunku do ilości pracowników.
- 7/ złaba jakość pracy doszła do produkcji/seryj
- 8/ w piątek 22 zbyt wielu ludzi którzy nie nie robią
- 9/ wolne soboty skąd winien mieć zapłacone
- 10/ istnieje niezadowolenie z działalności racjonalizatorskiej
- płaci się oporo na niezadane konstrukcje np. przyrząd do
obrobki baro 117 /niezadane wykonanie/
- 11/ wybrać nowe zwłaki narzędzi

Montaż - Kulciek Michał, Szymański Czesław

- 1/ brak części desorpcyjnie pracę
- 2/ brak transportu - pracownicy muszą nosić detale
- 3/ nieradne normy np. przykręcenie 100 szt. czułek do silnika 1,5 kW
"kosztuje" 8 zł /11/

Piecownia, Olewnia - Bajerowicz Michał, Cegińska Aleksandra,

Wybarczyk Irena

- 1/ normy nie sąją pokrycia w zabezpieczeniu technicznym /np. na
Castmaticu 400 nie działa smarowanie autostacyjne, a norma tylko
taki układ uwzględnia/
- 2/ niemożność wprowadzenia formy z gumowanymi łożyskami
na podstawę sprężarki
- zwiększenie przeciętności i utrudnienie pracy
- 3/ wykonanie normy na Baskinach w tym stanie technicznym jaki jest
- jest niemożliwe

Hawajnia - Skwarczak Włodzisław, Wyrzykowska Zofia

- 1/ najchętniej widzieli by/ły normy z 1979r
- 2/ brak próbnika do sprawdzenia jakości sprawdzianych kodków
- 3/ na podległości pracownikom nie należy kontrolować, a na to nie płaci
się - brak assekontrolli
- 4/ za opiekę nad dziesięć latami powinno się płacić 100%

Dokumenty SB dotyczące strajku
w dniu 29.08.1980 r. w
Wielkopolskiej Fabryce Maszyn
Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. Z
zasobu AIPN

Dokumenty SB dotyczące strajku
w dniu 29.08.1980 r. w
Wielkopolskiej Fabryce Maszyn
Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. Z
zasobu AIPN

Narzedziemia - Kępy Maciejewo, Struchan Josef

- 1/ podnieść próg do którego licznom jest prędkość na wyrobienie.
 Było 1200 jest 150,00 - zgodna bo jest to ograniczenie wydajności
- 2/ wprowadzić zmianę prędkości w 10
- 3/ dodatki za szkolenie uczniów dla szkoleń innych być wyższe
 - obecnie: 60 zł + 40 zł za zdany egzamin.

11

**Dokumenty SB dotyczące strajku
w dniu 29.08.1980 r. w
Wielkopolskiej Fabryce Maszyn
Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. Z
zasobu AIPN**

Poznań, dnia 30 września 1980 r.

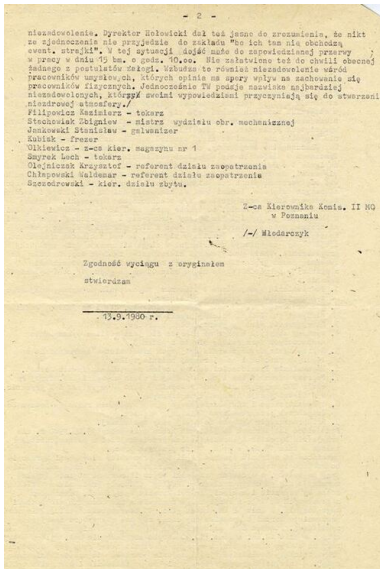
W Y C I A S

z zebrania Komitetu II NO w Poznaniu

- Mr. Wojciechowski uzyskał informację od 70 pp. "115" o tym, że porozumienie w sprawie zostało dodatek w sprawie w Wiefamelu, ale w ostatnich dniach okazało się, że nie zostało wprowadzone. Powodem jest wyrażenie sprzeciwu przez dyrekcję postulatów wypracowanych przez zbiorowość. Aktualnie można się dowiedzieć, że "115" nie wyraża się zgodą na to, co chce zrobić kierownictwo "115" lub "115". W tym celu kierownictwo nie wyraża się zgodą na to, co chce zrobić kierownictwo "115" lub "115". W tym celu kierownictwo nie wyraża się zgodą na to, co chce zrobić kierownictwo "115" lub "115".

1. Podniesienie wymaganych w stosunku do pracowników w pracy z przygotowaniem do robót w następujących warunkach:
2. Sprzedanie nieruchomości lub przedmiotów, które na zasadzie postanowień otrzymał po 1000 zł "115" w celu "115".
3. Skierowanie pracowników do pracy w celu wykonania prac w następujących warunkach:
4. Wymagany wykonywać prace w celu wykonania prac w następujących warunkach:
5. Zaproponowanie wykonania prac w następujących warunkach:
6. Wykonanie prac w następujących warunkach:
7. Wykonanie prac w następujących warunkach:
8. Wykonanie prac w następujących warunkach:
9. Wykonanie prac w następujących warunkach:

**Dokumenty SB dotyczące strajku
w dniu 29.08.1980 r. w
Wielkopolskiej Fabryce Maszyn
Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. Z
zasobu AIPN**

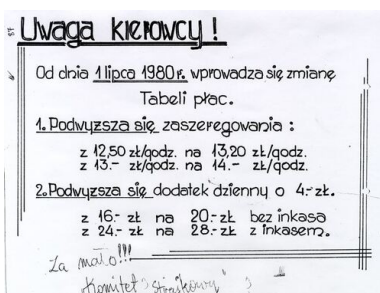

**Dokumenty SB dotyczące strajku
w dniu 29.08.1980 r. w
Wielkopolskiej Fabryce Maszyn
Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. Z
zasobu AIPN**

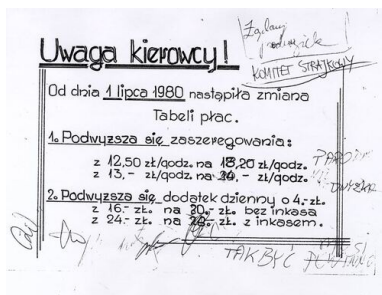
Trwałe dziedzictwo

Co warte podkreślenia, wielkim wsparciem dla odbudowy tożsamości narodowej oraz duchowej, ale i zachętą do pokojowej walki o podstawowe prawa człowieka i obywatela była pierwsza pielgrzymka papieża Jana Pawła II. Społeczeństwo nabierało odwagi, równocześnie odczuwając dumę i zyskując świadomość, że wielka historia właśnie rozgrywa się na jego oczach.

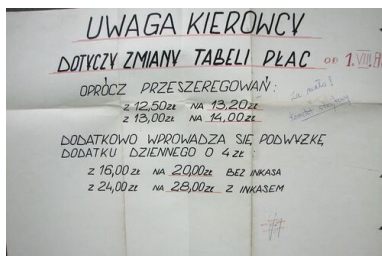
Rosło zaangażowanie, świadomość oraz solidarność wśród Polaków. Mała bierność i towarzysząca przez lata rezygnacja. Powyższe szlachetne postawy, nie umniejszając setek zrealizowanych postulatów pracowniczych, stanowiły największą wartość, jaką pozostawiły w Polakach wydarzenia roku 1980.

**Plakaty zabezpieczone przez SB
w lipcu 1980 r. w Wojewódzkim
Przedsiębiorstwie
Komunikacyjnym w Poznaniu z
naniesionymi odręcznie uwagami
niezadowolonych pracowników. Z
zasobu AIPN**

**Plakaty zabezpieczone przez SB
w lipcu 1980 r. w Wojewódzkim
Przedsiębiorstwie
Komunikacyjnym w Poznaniu z
naniesionymi odręcznie uwagami
niezadowolonych pracowników. Z
zasobu AIPN**

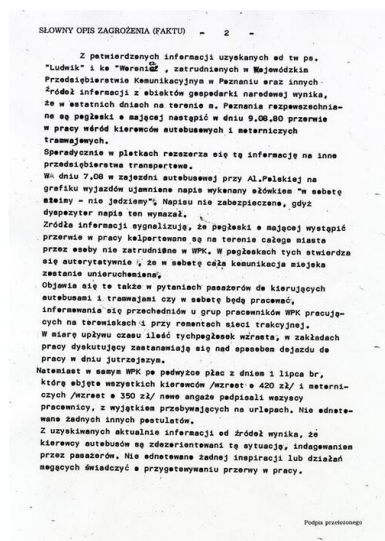
**Plakaty zabezpieczone przez SB
w lipcu 1980 r. w Wojewódzkim
Przedsiębiorstwie
Komunikacyjnym w Poznaniu z**

**naniesionymi odręcznie uwagami
niezadowolonych pracowników. Z
zasobu AIPN**

Mając świadomość znaczenia Sierpnia 1980 r., Oddziałowe Archiwum IPN w Poznaniu pragnie zaprezentować wybraną część zasobu, na podstawie którego można pokusić się o nakreślenie postaw oraz nastrojów społecznych, jakie dominowały wśród mieszkańców Poznania w tym gorącym okresie przemian i rosnących wraz z nimi oczekiwań społecznych.

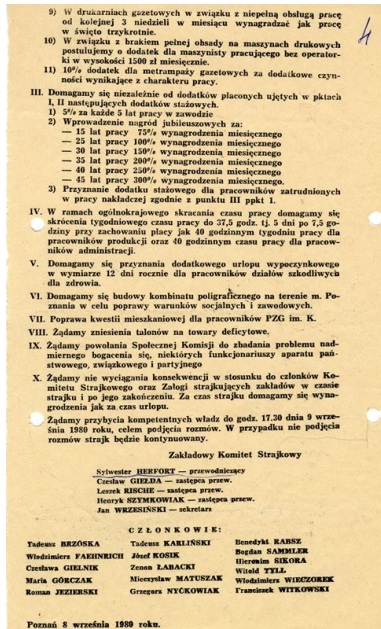
Ślad historii

Niewątpliwie szerokim echem w mieście odbił się strajk w Wielkopolskiej Fabryce Maszyn Elektrycznych „Ema-Wiefamel”. W dniu 29 sierpnia 1980 r. około 50 pracowników Wydziału Tłoczni i Obróbki Mechanicznej „Ema-Wiefamel” przerwało pracę, żądając rozmowy z I sekretarzem Komitetu Zakładowego PZPR celem przedłożenia instancji partyjnej swoich postulatów (m.in. zmiany norm pracy, organizacji i poprawy jej warunków, żądania płacowe).

**Informacje uzyskane od TW w
sprawie strajku w Wojewódzkim
Przedsiębiorstwie
Komunikacyjnym w Poznaniu. Z**

**dotyczących strajku w
Poznańskich Zakładach
Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r.
Z zasobu AIPN**

**Fotografie dokumentów
dotyczących strajku w
Poznańskich Zakładach
Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r.
Z zasobu AIPN**

Dzień później dyrekcja zakładu usiadła do stołu i rozpoczęła negocjacje z delegatami załogi. Dostrzegając widmo buntu załogi, poznańska SB założyła sprawę operacyjnego sprawdzenia o krypt. „Fama”. Podobna sytuacja miała miejsce w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym, którego pracownicy zażądali wyższych podwyżek, aniżeli te przedłożone przez władze i mające obowiązywać od 1 lipca 1980 r.

Oczy wielu poznaniaków były też zwrócone na Poznańskie Zakłady Graficzne im. Marcina Kasprzaka. W negocjacje pracownicze Zakładowego Komitetu Strajkowego z kierownictwem włączyli się dyrektor Zjednoczenia Przemysłu Poligraficznego oraz wiceminister kultury i sztuki. Ostatecznie 2 października 1980 r. zawarto porozumienie, które objęło wszystkie przedsiębiorstwa przemysłu poligraficznego na terenie całego kraju.

12

POZNAŃSKIE ZAKŁADY GRAFICZNE IM. MARCINA KASPRZAKA
PRZEMISŁOWNICTWO PAPIERNICZE
POZNAŃ · ULICA PIOTRA WAWRZYŃIAKA 39

LISTA IMIENISZCZAKÓW Zakładu Emilieta Strajkowego z Dyrekcji Poznańskich Zakładów Graficznych im. M. Kasprzaka odbytego w dniu 18 września 1980 r.

Lp.	Imię i Nazwisko	Data urodzenia	Imię Ojca	stanowisko	przynależn. partyjny
1.	Sylwester Harfert	2.12.50	Czesław	składek ręczny	-
2.	Czesław Gieda	7.06.32	Franciszek	linotypista	-
3.	Zosna Labański	30.07.30	Adam	maszynista ofrs.	-
4.	Włodzisław Zeburlich	15.6.43	Franciszek	linotypista	-
5.	Grzegorz Nykowiak	21.1.46	Jan	linotypista	-
6.	Jeanodyt Ramek	30.1.50	Edmund	maszynista ofrs.	-
7.	Katarzyna Mieczysław	20.11.30	Franciszek	— fotograf	-
8.	Łozek Rieche	24.6.45	Edmund	składek mono-foto	PZPR
9.	Jan Wrzesiński	29.1.39	Władysław	składek ręczny	-
10.	Tadeusz Brzeska	4.7.55	Jan	maszynista typograf.	PZPR
11.	Maria Górecka	1.2.48	Marian	instruktorka	-
12.	Tadeusz Karliński	13.4.48	Jan	składek monotypowy ZMP	-
13.	Hogdan Samler	4.04.32	Franciszek	maszynista wkł.	-
14.	Mironia Sikora	19.5.53	Marian	instruktorka	-
15.	Wacław Wieszerek	24.11.47	Jan	linotypista	-
16.	Franciszek Wikowski	1.12.28	Emiliusz	składek ręczny	-
17.	Witold Tyll	21.10.59	Stanisław	oper. maszyna	-
18.	Edward Orzechowski	22.8.46	Emiliusz	specj./d/ techn.	PZPR
19.	Henryk Szynkowski	29.9.33	Roman	maszyn. typy	PZPR
20.	Czesław Gielnik	20.9.42	Czesław	oper. maszyna	-
21.	Józef Kosik	2.01.55	Franciszek	masz. typy	-
22.	Roman Jozierski	24.2.51	Janusz	maszynista typy	-

PIEK 4 - 0000 - 1000

Fotografie dokumentów dotyczących strajku w Poznańskich Zakładach Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r. Z zasobu AIPN

23

Do użytku wewnętrznego Poznań, 2 października 1980 r.

POROZUMIENIE

W wyniku obrad prowadzonych w dniach 1 i 2 października 1980 roku w Poznaniu przez Zakładowy Komitet Strajkowy Poznańskich Zakładów Graficznych imienia Marcina Kasprzaka i Komisję Ministerstwa Kultury i Sztuki strony wzajemnie uzgodniły:

1. Odstąpienie anulacji się porozumienia zawarte w dniu 9 września 1980 roku pomiędzy Zakładowym Komitetem Strajkowym Poznańskich Zakładów Graficznych imienia Marcina Kasprzaka a Nacelnym Przewodniczącym Zjednoczenia Przemysłu Poligraficznego i jednoczesnym utrzymaniem w mocy dokonanej wypłaty za m-c wrzesień 1980 r. pracownikom inżynierjno-technicznym i administracyjno-biurowym na podstawie wymienionego porozumienia.
2. Z dniem 1 września 1980 r. wprowadza się do stosowania następujące tabele płac, określone rozporządzeniem nr 38 Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 17.09.1980 r.
 - a) VI tabelę godzinowych stawek płac zasadniczych dla robotników,
 - b) III tabelę miesięcznych stawek płac zasadniczych dla pracowników inżynierjno-technicznych i administracyjno-biurowych, przyjmując zasadę podwyżek w granicach do 800—, z miesięcznic.
 Zachowuje się dotychczasowa procentowa wysokość dodatków premialnych Układem Zbiorowym Pracy dla Przemysłu Poligraficznego oraz wysokość premii. Szczegółowe stawki płac godzinowe oraz miesięczne określa załącznik do porozumienia.
2. W związku z częściową realizacją porozumienia z dnia 9 września 1980 r. III tabela płac dla pracowników inżynierjno-technicznych i administracyjno-biurowych Poznańskich Zakładów Graficznych imienia Marcina Kasprzaka obowiązuje będzie z dniem 1 października 1980 roku.
4. Niniejsze porozumienie zostanie zastosowane odpowiednio do wszystkich przedsiębiorstw przemysłu poligraficznego, w których obowiązuje Układ Zbiorowy Pracy dla przemysłu poligraficznego.

Fotografie dokumentów dotyczących strajku w Poznańskich Zakładach Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r. Z zasobu AIPN

II. Tabela miesięcznych stawek płac zasadniczych dla pracowników inżyniersko-technicznych i administracyjno-biurowych.

Kategoria	Stawka płac w zł
1	2400,—
2	2500,—
3	2600,—
4	2700,—
5	2800,—
6	2900,—
7	3000,—
8	3200,—
9	3500,—
10	3800,—
11	4100,—
12	4400,—
13	4700,—
14	5000,—
15	5500,—
16	6000,—
17	6500,—
18	7000,—
19	7500,—
20	8000,—
21	8500,—
22	9000,—

Fotografie dokumentów dotyczących strajku w Poznańskich Zakładach Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r. Z zasobu AIPN

24

5. Po podjęciu poroczenia załoga Poznańskich Zakładów Graficznych imienia Marcina Kasprzaka przystąpi do pracy w uzgodnieniu z dyrekcją przedsiębiorstwa.

6. W obradach brał udział delegaci Zakładów:

- Wrocławskiej Drukarni Naukowej,
- Wrocławskich Zakładów Graficznych,
- Drukarni im. Rewolucji Październikowej w Warszawie,
- Prasowych Zakładów Graficznych z Gdańska,
- Gdańskich Zakładów Graficznych,
- Prasowych Zakładów Graficznych z Łodzi,
- Szreniechskich Zakładów Graficznych,
- Spółdzielni Pracy „Kartodruk” z Poznania,
- Spółdzielni Pracy „Kokamodruk” z Poznania,
- Zachodniego Wydawnictwa „Pospres” Sp. Pr. z Poznania,
- Drukarni UAM z Poznania,
- Zakładu Graficznego Politechniki Poznańskiej.

PREZYDIUM
Zakładowego Komitetu
Strajkowego
Sylwester Herfort
Leszek Rische
Czesław Głódka
Jan Wrzesiński
Henryk Szymkowiak

DELEGACI
(podpisy)

Stodolny Henryk	Sesfranek Mirosław
Gawicki Jerzy	Kisowski Andrzej
Kaschel Franciszka	Czerwinski Stanisław
Kujal Marek	Pałka Dariusz

Fotografie dokumentów dotyczących strajku w Poznańskich Zakładach Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r. Z zasobu AIPN

Załącznik do POROZUMIENIA
z dnia 2.10.1980 r.

I. Tabela godzinowych stawek płac zasadniczych robotników

Stawka płac w zł za godzinę przy tygodniowym wymiarze czasu pracy:

Kategoria rozręgowania	46 godz.	40 godz.
I	12,50	14,40
II	13,20	15,20
III	14,20	16,30
IV	15,00	17,30
V	17,20	19,80
VI	19,00	21,90
VII	21,00	24,20
VIII	23,30	26,80
IX	26,00	29,90

Fotografie dokumentów
dotyczących strajku w
Poznańskich Zakładach
Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r.
Z zasobu AIPN

24

5. Po podpisaniu porozumienia zarząd Poznańskich Zakładów Graficznych imienia Marcina Kasprzaka przystąpi do pracy w uzgodnieniu z dyrektcją przedsiębiorstwa.

6. W obradach braли udział delegaci Zakładów:

- Wrocławskiej Drukarni Naukowej,
- Wrocławskich Zakładów Graficznych,
- Drukarni im. Rewolucji Październikowej w Warszawie,
- Prasowych Zakładów Graficznych z Gdańska,
- Gdańskich Zakładów Graficznych,
- Prasowych Zakładów Graficznych z Łodzi,
- Szczecińskich Zakładów Graficznych,
- Spółdzielni Pracy „Kartodruk” z Poznania,
- Spółdzielni Pracy „Kokosodruk” z Poznania,
- Zachodniego Wydawnictwa „Pospres” Sp. Pr. z Poznania,
- Drukarni UAM z Poznania,
- Zakładu Graficznego Politechniki Poznańskiej.

PREZYDIUM
Zakładowego Komitetu Strajkowego
Sylwester Herfort
Leszek Rische
Czesław Gwida
Jan Wrzesniński
Henryk Szymkowiak

DELEGACI
(podpisy)
Stodolay Henryk
Gawicki Jerzy
Kuchel Franciszka
Kąkol Marek
Szafranek Mirosław
Kisowski Andrzej
Czerwiński Stanisław
Pałka Dariusz

Fotografie dokumentów
dotyczących strajku w
Poznańskich Zakładach
Graficznych w dniu 8. 09. 1980 r.
Z zasobu AIPN

COFNIJ SIĘ